

חומש במדבר - יחידה שלישית

12 מרגלים יצאו לדרך . . . (פרקים יג-יד)

שם הלומד: _____ כתה: _____

שם המנחה: _____ כינוי הקבוצה: _____

לומד יקר,

אנו ממשיכים בלימוד חומש במדבר. הפעם הנושא הוא פרקים יג-יד חטא המרגלים ותוצאותיו.

שנה חלפה מאז יציאת מצרים, שנה בה בני-ישראל חוו את קריעת ים סוף, מתן תורה ואף הקימו משכן בו עבדו את ה'. כעת, הגיע הזמן לקיום ההבטחה האלוקית שניתנה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים, ואכן עם-ישראל עמד להתקדם לעבר הארץ המובטחת, ארץ כנען.

בני-ישראל ידעו היטב כי יהיה עליהם לכבוש את הארץ ולהילחם בתושביה. כדי להתכונן למלחמה הצפויה, הם ביקשו לשלוח מרגלים שיאספו אינפורמציה חיונית. יש המסבירים כי אין מדובר במידע מודיעני צבאי אלא התרשמות כללית מארץ כנען כדי לרומם את לב העם לפני הכניסה. לכן גם הדיווח היה לכל העדה ולא רק למנהיגים.

שליחות זו הפכה בסופו של דבר לטרגדיה. העם הבוכה למשפחותיו ורוצה לשוב למצרים הכעיס מאד את ה'. בני-

ישראל נענשו והמשיכו לנדוד במדבר במשך שלושים ושמונה שנים נוספות. למעשה, חטא המרגלים נכנס להיסטוריה

כאחד מהמאורעות העצובים שאירעו ביום ט באב.

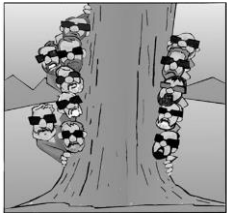
משימת קריאה וכתובה	
משימה במחשב	
צפייה בסרט	
תחנת אומנות	
מעגל שיח	
עבודה שיתופית/ בקבוצות	
משוב ורפלקציה	

רעיונות ומסרים ביחידה:

- חשיבות א"י ואהבתה
- סמיכות פרשיות
- הלכה ואגדה בתורה
- שינוי שם אדם בידי גורם סמכותי
- מקבילות במקרא
- מעקב אחר לוחות זמנים
- מידה כנגד מידה

מאתנו, החפצים בהצלחתכם, צוות מנחי תנ"ך,

הרב דן מרציאנו, הרב צדוק דמארי, הרב קובי פריד

חטא המרגלים (פרק יג)

הקדמה ורקע ליחידה.

חטא המרגלים ותוצאותיו מתוארים בשני פרקים: יג-יד.

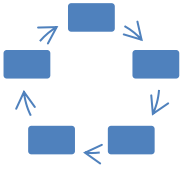
כדי לקבל תמונה מליאה עלינו גם לעסוק בסיפור המרגלים כפי שעולה בנאום משה בשנת ה-40. מנאום זה עולים כמה שינויים לעומת הסיפור בפרקנו. נעסוק בהם וננסה בעזרת הפרשנים לקבל תמונה יותר מליאה של הסיפור. בעמוד הבא יובא הסיפור מחומש דברים, אותו משה אמר בשנות ה-40. העם חוטא ונענש בעונש כבד להישאר במדבר, עובדה זו מביאה את העם לפתע לאומץ גדול וניסיון להעפיל לארץ ללא עזרת ה'. חטא זה נקרא חטא המעפילים.

סיפור המרגלים, עונש העם ועונש המרגלים (פרקים יג-יד)	
פרק יד (בכי העם והעונש) העם בוכה ומתלונן (א-ד) תגובת המנהיגים לבכי העם (ה-י) רצון ה' לחכות העם בדבר (יא-כ) עונש העם לא לראות את הארץ (כא-כה) עונשם של המרגלים (ס-לח) המעפילים לארץ (לט-מח)	פרק יג (מסע המרגלים) בחירת המשלחת למשימה (א-טז) הוראות משה למשלחת (יז-כ) תיור המשלחת בארץ (כא-כה) המשלחת שבה ומדווחת (כו-לג)

עלינו ללמוד מסיפור המרגלים על:

החשיבות הרבה של אהבת ארץ-ישראל, ארץ חמדה

נתפלל לה' שיזכנו בעניין חשוב זה.

משימה – חלוקת פרק יג לכותרות משנה

ראשית, קרא את הפרק קריאה שתוקה בסבלנות ובאיטיות, בתקווה שב"ה תבין את הנאמר בו.

א וידבר ה' אל-משה לאמר ב שלח-לך אנשים ויתרו את-ארץ פנעו אשר-אני נתן לבני ישראל איש אחד אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על-פי ה' כלם אנשים ראשי בני-ישראל המה

ד ואלה שמותם: למטה ראובן שמוע בן-זכור ה למטה שמעון: שפט בן-חורי ו למטה יהודה: כלב בן-יפנה ז למטה יששכר: יגאל בן-יוסף ח למטה אפרים: הושע בן-נון ט למטה בנימין: פלטי בן-רפוא י למטה זבולן: גדיאל בן-סודי יא למטה יוסף למטה מנשה: גדי בן-סוסי יב למטה דן: עמיאל בן-גמלי יג למטה אשר: סתור בן-מיכאל יד למטה נפתלי נחבי בן-נפסי טו למטה גד: גאואל בן-מכי טז אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ, ויקרא משה להושע בן-נון יהושע

יז וישלח אתם משה לתור את-ארץ פנעו. ויאמר אלהים: עלו זה בנגב ועליתם את-ההר יח וראיתם את-הארץ, מה הוא ? ואת העם הישב עליה, החזק הוא הרפה ? המעט הוא אם-רב ? יט ומה הארץ אשר-הוא יושב בה, הטובה הוא אם-רעה ? ומה הערים אשר הוא יושב בהנה, הבמחנים אם במבצרים ? כ ומה הארץ, השמנה הוא אם-רזה ? היש-בה עץ אם-אין ? והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ, והימים ימי בכורי ענבים.

כא ויעלו ויתרו את-הארץ ממדבר-ען עד-רחב לבא חמת כב ויעלו בנגב ויבא עד-חברון ושם אחימן ששי ותלמי ילדי הענק, וחברון שבע שנים נבנתה לפני עען מצרים כג ויבאו עד-נחל אשכול, ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד, וישארו במוט בשנים ומן-הרמנים ומן-התאנים כד למקום ההוא קרא נחל אשכול, על אדות האשכול אשר כרתו משם בני-ישראל.

כה וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום כו וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה, וישיבו אתם דבר ואת כל-העדה ויראו את פרי-הארץ כז ויספרו-לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה-פריה כח אפס כי-עז העם הישב בארץ והערים בצורות גדלת מאד וגם ילדי הענק ראינו שם כט עמלק יושב בארץ הנגב והחתי והיבوسی והאמרי יושב בהר והפנעני יושב על-הים ועל יד הירדן. ל ויחס כלב את-העם אל-משה ויאמר עלה נעלה וירשנו אתה כי-יכול נוכל לה לא והאנשים אשר-עלו עמו אמרו: לא נוכל לעלות אל-העם כי-חזק הוא ממנו ! לב ויצאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני-ישראל לאמר, הארץ אשר עברנו בה לתור אתה, ארץ אכלת יושביה הוא ! וכל-העם אשר-ראינו בתוכה אנשי מדות ! לג ושם ראינו את הנפילים בני ענק מן-הנפילים ! ונחיו בעינינו כחגבים, וכן היינו בעיניהם !

הפרק שלפניך מחולק כבר לחלקים. עליך לתת לכל קבוצת פסוקים כותרת מתאימה.

פס' א-ג פתיחה, ציווי ה' לשלוח אנשים לתור את הארץ

פס' ד-טז

פס' יז-כ

פס' כא-כד

פס' כה-לג

תיאור מסע המרגלים וחטא העם, וחטא המעפילים (דברים פרק א)

הרקע לסיפור – חמסע לכנען

יט ונסע מחורב ונלך את כל-המדבר הגדול והנורא שהוא אשר ראיתם דרך הר האמרי כאשר עזה ה' אלהינו אתנו ונבא עד קדש ברנע כ ואמר אלכם באתם עד-הר האמרי אשר-ה' אלהינו נתן לנו כה ראה נתן ה' אלהיך לפניך את הארץ, עלה רש כאשר דבר ה' אלהי אבותיך לך אל-תירא ואל-תחת כב ותקרבוני אלי כלכם ותאמרו: נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו-לנו את-הארץ וישבו אתנו דבר את-הדרך אשר נעלה-בה ואת הערים אשר נבא אליהן כי ויטב בעיני הדרך! ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט!

מסע המרגלים לכנען וחזרתם

כד ויפנו ויעלו ההרה ויבאו עד-נחל אשכול וירגלו אתה כה ויקחו בידם מפרי הארץ, ויורדו אלינו וישבו אתנו דבר, ויאמרו: טובה הארץ אשר-ה' אלהינו נתן לנו

תגובת העם

כו ולא אביתם לעלות ותמרו את-פי ה' אלהיכם כי ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ה' אתנו הוציאנו מארץ מצרים לתת אתנו ביד האמרי להשמידנו כה אנה אנחנו עלים? אחינו חמסו את-לבבנו לאמר, עם גדול ורם ממנו, ערים גדלות ובעורות בשמים! וגם-בני ענקים ראינו שם.

נסיון משה לעודד את העם

כט ואמר אלכם: לא-תערעונו ולא-תיראונו מהם! ה' אלהיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם! לא ובמדבר אשר ראית אשר נשאף ה' אלהיך כאשר ישא איש את-בגדו-הדרך אשר הלכתם עד-באכם עד-המקום הזה. לב ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלהיכם! ה' ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום לחנותכם, באש לילה לראתכם בדרך אשר תלכו-בה, ובענן יומם.

עונש ה' לעם (וגם למשה)

לד וישמע ה' את-קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר לה אם-יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם לו וזולתי כלב בן-יפנה הוא יראנה ולו-אתנו את-הארץ אשר דרך-בה ולבנינו יען אשר מלא אחרי ה' לו גם-בי התאנף ה' בגללכם לאמר, גם אתה לא תבא שם! לה יהושע בן-נון העמד לפניך, הוא יבא שמה! אתו חזק כי הוא ינחלנה את-ישראל לט וטפכם אשר אמרתם לבו יהיה ובניכם אשר לא ידעו היום טוב ורע, המה יבאו שמה וילחם אתננה והם יירשוה.

חטא המעפילים לארץ בניגוד להסכמת ה'.

מ ואתם פנו לכם וסעו המדברה דרך ים-סוף

מא ותענו ותאמרו אלי: חטאנו לה! אנחנו נעלה ונלחמנו ככל אשר-ענו ה' אלהינו!

ותחגרו איש את כלי-מלחמתו ותהינו לעלת ההרה.

מב ויאמר ה' אלי: אמר להם לא תעלו ולא-תלחמו כי אינני בקרבכם! ולא תנגפו לפני איביכם!

מג ואדבר אליכם ולא שמעתם! ותמרו את-פי ה'! ותזדו ותעלו ההרה

מד ויצא האמרי הישב בהר ההוא לקראתכם וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים, ויפתו אתכם בשעיר עד-חרמה.

מה ותשבנו ותכבו לפני ה', ולא-שמע ה' בקלכם ולא האזין אליכם

מו ותשבנו בקדש ימים רבים כמים אשר ישבתם.

הציווי לבחירת המשלחת למשימה (א-טז)

צווי ה' (א-ב)

וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר:

שְׁלַח-לְךָ אַנְשִׁים, וַיִּתְּרוּ (=יסובבו, ישוטטו לשם חקירה וחיפוש) אֶת אֶרֶץ-כְּנָעַן אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל

אִישׁ אֶחָד - אִישׁ אֶחָד לְמִטָּה אֲבַתְּיוֹ תִּשְׁלַחוּ, כֹּל נָשִׂיא בָהֶם (=כל אחד מהם יהיה איש מובחר, נישא ומורם מעם)

מִשָּׁה מִבְּצַע (ג)

וַיִּשְׁלַח אֹתָם מֹשֶׁה מִמִּדְבַר פָּאָרָן (מקדש-ברנע שבמדבר פארן) עַל-פִּי ה' (במצוות ה'). כָּלֶם אַנְשִׁים (ידועים), רָאשֵׁי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל הֵמָּה.

שאלות - פשט הפסוקים

1. פס' א-ב

א. מי מצווה לשלוח אנשים לתור את הארץ? _____ . את מי הוא מצווה? _____

ב. מה הכוונה "לתור את הארץ"? _____

ג. מדוע כפי הנראה יש לשוטט בארץ, לאיזה צורך? _____

ד. כמה אנשים שולח כל מטה (שבט)? _____ . מה טיב (מעמדם...) האנשים המייצגים את השבט? _____

2. פס' ג.

א. מהיכן שולח אותם משה? _____

ב. מה הכוונה "על-פי ה'"? _____

3. השוואה לסיפור שליחת המרגלים, חומש דברים פרק א.

א. עיין בחומש דברים פס' כב. לפי פס' זה מי נראה שיוזם את שליחת המרגלים? _____ .

ב. האם משה הסכים מעצמו להצעת העם? _____ הוכחה לכך מהנאמר בפסוק: " _____ בעיני _____ "

ג. מהי הסתירה לסיפור ויוזמת שליחת המרגלים בין הנכתב חומש במדבר לחומש דברים? _____

שאלות פרשנות

1. לפניך קטע ברש"י אצלנו. קרא את דבריו ולאחר –מכן ענה על הסתירה שהתגלתה בשאלה האחרונה בעמוד הקודם.
"שלח לך" - לדעתך ! אני איני מצווה לך, אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו (דברים א, כב) "נשלחה אנשים לפנינו" כמה שנאמר (שם בדברים:): "ותקרבון אלי כלכם . . ." ומשה נמלך (התייעץ) בשכינה, אמר (ה'): : אני (כבר) אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר (בשמות ג) "אעלה אתכם מעוני מצרים אל ארץ טובה ורחבה..." חיייהם (אני אגרום להם רע בכך) שאני נותן להם מקום למטות בדברי המרגלים למען לא יירשאו.
לפי רש"י אין סתירה בין שני המקורות, שני המקורות מלאים על התמונה הכוללת היוצאת מכלול, המרכיבים, מהנאמר בחומש דברים ואלה שברור שהיוצאה הייתה על הצט, הסיבה שכתוב בחומש מאדמר שה' הוא המצווה עליו היא כזו:

---

2. היעזר בחומש רש"י ד"ה: "כלם אנשים ראשי בני ישראל המה"
כיצד מוכיח רש"י שבעת בחירת אנשי המשלחת הם היו אנשים טובים וכשרים (על איזה מילה בפסוק רש"י מסתמך בפירושו) ?

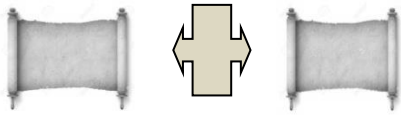

---

3. לפניך פירוש רבי 'עובדיה ספורנו' לפסוק ד.
'כָּלֶם חֲשׁוּבִים, אִישׁ עַל נַשְׁמוֹ מִצַּד מַעֲלָתָם. וְהִזְכִּירָם לְפִי וְקִנְתָּם מִפְּנֵי נְשֵׂהוּ אֹז נְשׁוּיִם בַּמַּעֲלָה, בְּפֶרֶט בְּעִינֵי הַנְּשִׁיחוֹת, לֹא כְּסֶדֶר הַשְּׁבֻטִים וְלֹא כְּסֶדֶר הַדְּגָלִים'
שאלה:
ספורנו שם לב לבעיה בפסוקים. היינו מצפים שנציגי השבטים יובאו לפי סדר לידת השבטים, אך מעיון בפסוק עולה שהם לא מזכירים לפי סדר זה (לדוג': הינו מצפים לראות שנציג שבט דן יובא לפני זבולון, כמסופר בפרשת ויצא בחומש בראשית) לפי ספורנו, לפי איזה עיקרון בחרה התורה להביא את רשימת נציגי השבטיים כאן בפרקנו ?
תשובה:

סמיכות פרשיות בתנ"ך

סמיכות פרשיות (או כתובים סמוכין) היא אחת הדרכים שבהן התורה נדרשת ומתפרשת, ניתן להסיק על תוכנה ההלכתי או הרעיוני של פרשייה מסוימת בתורה מן הפרשה הסמוכה לה.

בתקופת התנאים עקרון הלמידה מסמיכות פרשיות היה נתון במחלוקת:

דוגמא א:

רבי עקיבא אומר: כל פרשה שהיא סמוכה לחברתה – לְמִידָה הימנה.

רבי אומר: הרבה פרשיות סמוכות זו לזו, ורחוקות זו מזו כרחוק מזרח ממערב.

דוגמא ב:

בן עזאי אומר: נאמר (שמות כב): 'מכשפה לא תחיה', ונאמר (בפסוק הבא): 'כל שוכב עם בהמה מות יומת'.

סמכו עניין לו, מה שוכב עם בהמה בסקילה – אף מכשפה בסקילה.

אמר לו רבי יהודה: וכי מפני שסמכו עניין לו נוציא זה לסקילה !?

בתקופת האמוראים נראה שעקרון הלמידה מסמיכות פרשיות כבר התקבל:

'סמוכין' מן התורה מניין ? שנאמר (תהלים קיא): "סְמוּכִים לְעֵד לְעוֹלָם, עֲשׂוּיִם בְּאֶמֶת וַיִּשָּׂר"

דוגמא לסמיכות פרשיות בהלכה (במצוות)

סמיכות פרשת נזיר לפרשת ברכת כהנים (במדבר ו) מלמדת שכהן ששתה יין לא יברך את ברכת הכהנים.

דוגמא לסמיכות פרשיות באגדה (בסיפורי התורה)

מיתת מרים הנביאה הוזכרה בסמוך לפרשת פרה אדומה (במדבר יט-כ) להורות שמיתת הצדיקים מכפרת.

סמיכות פרשת מרגלים לפרשת מרים

כעת נחזור לתקופת ימי הביניים (השנים אחר הגמרא ועד גירוש ספרד (1500-500 לספירה)) ולגדול פרשני התורה שלה – רש"י:

רש"י ד"ה: "שלה לך אנשים"

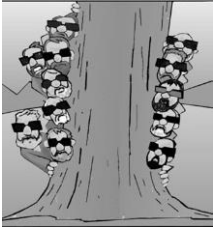
למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים ? לפי שלקתה על עסקי דיבה (דיבורים רעים) שדברה באחיה,

ורשעים הללו ראו (שקבלה עונש) ולא לקחו מוסר (ולכן הם לא יכולים לבוא במענה על שנענשים ולומר שלא ידענו שאסור לדבר רע)

שאלה: איזה טענה יכלו המרגלים להעלות כתירוץ לפני שקבלו את עונשם ?

שאלה: במה עוזרת סמיכות הפרשיות לבטל את טענת המרגלים ?

שמות האנשים שנבחרו למשימת הריגול (ד-טז)

ואלה שמותם:

למטה ראובן: שמוע בן-זכור. למטה שמעון: שפט בן-חורי. למטה יהודה: כלב בן-יפנה.
 למטה יששכר: יגאל בן-יוסף. למטה אפרים: הושע בן-נון. למטה בנימין: פלטי בן-רפוא.
 למטה זבולון: גדיאל בן-סודי. למטה יוסף, למטה מנשה: גדי בן-סוסי. למטה דן: עמיאל בן-גמלי.
 למטה אשר: סתור בן-מיקאל. למטה נפתלי: נחבי בן-ופסי. למטה גד: גאואל בן-מכי.

אלה שמות האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ,

הערת הכתוב (טז) ויקרא משה להושע בן-נון והושע (שינוי השם ע"י המנהיג בא בתנ"ך פעמים רבות בעת מינויו של אדם לתפקיד. יש שהסבירו בכך שהשליט שמשנה את השם מראה את השליטה בו, ובא להדגיש שלמרות תפקידו החדש הוא נשאר כפוף למי שמינה אותו)

משימות

1. התבונן שוב ברשימה, הקף בעיגול דמויות המזכרות לך כבר מסיפורי התורה לפני סיפור המרגלים.
2. א. הקף בעיגול שמות של 5 בעלי חיים הנמצאים בשמות המרגלים. (הערה: 4 שמות קל למצוא, החמישי היעזר בתרגום אונקלוס לבראשית ב, פס' כו: "בדגת הים")
 ב. יש בתנ"ך כולו כ 40 אנשים הקרויים בשמות בעלי-חיים. לדוג' יונה הנביא.
 האם אתה מכיר בתנ"ך שמות נוספים של אנשים הקרויים בשמות בעלי-חיים? _____
3. בטבלה שלפניך מקורות בתנ"ך לאנשים שהשליט אשר מינה אותם שינה את שמם.
 א. מה משמעות שינוי השם? מה השליט בא לומר בזה? _____
 ב. השלם: את הטבלה:

שם האיש הממונה לאחר השינוי	שם האיש הממונה לפני השינוי	התפקיד המיועד לאיש	שם השליט שמשנה את השם	
	יוסף			בראשית פרק מא פס' לט-מז
		מרגל	משה	במדבר פרק יג פס' טז
צדקיהו				מלכים-ב, פרק כד פס' יז
			נבוכדנצר	דניאל, פרק א פס' א-ז

הוראות משה למשלחת (ז-כ)

וישלח אתם משה לתור את ארץ-כנען, ויאמר אליהם:

מסלול (ז)

עלו זה בנגב ועליהם את הקר (עלו דרך הנגב והמשיכו להר שמצפון לנגב, כלומר התקדמות מדרום לצפון)

מה לבדוק בארץ (ח-כ)

וראייתם את הארץ מה-הוא (מה מעבה באופן כללי)

כמות אנשיה וחוקם: ואת העם הישב עליה: החזק הוא הרפה (=החלש)? המעט הוא אם-רב?

טיב הארץ: ומה הארץ אשר הוא יושב בה, הטובה הוא אם רעה?

אופן הישיבה בערים: ומה הערים אשר הוא יושב בהנה, הבמחנים (=האם יושבים במחנות אהלים ובכפרים פתוחים) אם במבצרים (=או בערים מוקפות חומה ומבוצרות)?

חקלאות: ומה (פירות) הארץ: השמנה הוא אם רזה? היש בה עץ (=האם נטעו בה עצים) אם אין?

לקחת מפרי הארץ (כ)

והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ.

והימים ימי בכורי ענבים (לא ברור מה התורה רוצה לומר במשפט זה, להלן שני הסברים:

1. הערת התורה שמדובר בתחילת תקופת הקיץ שהיא בא"י עונת ביכורי הענבים.

2. משה, הוא אומר למרגלים שאל לחשוש מלהביא פירות בכך שיחשדו בכם כמרגלים כי זאת תקופה בה מביאים כולם פירות ממקום למקום)

לוחות זמנים של מסע בניי ושל מסע המרגלים

כ אייר: יציאה ממדבר-סיני למסע לארץ כנען

כ-כג אייר: הליכה 3 ימים

כג אייר - כג סיוון: שהייה 30 יום בקברות התאוה,

כג סיוון - ל סיוון: שהייה עוד 7 ימים בחצרות (המתינו למרים שהצטרעה)

ל סיוון - ט אב: מסע המרגלים בכנען 40 יום

משימות בפירוש רש"י

1. פס' יז. עיין ברש"י ד"ה "עלו זה בנגב".

א. לפי רש"י מדוע משה הקפיד שמסע יתחיל דווקא בארץ הנגב ?

ב. לפי רש"י, באיזה פסיכולוגיה שיווקית צריך מוכר להשתמש כדי למכור את סחורתו ? ("תגרים" = סוחרים)

2. עיין בכל קטעי רש"י פס' יח-כ.

ערוך רשימת הוראות למרגלים מה בדיוק לבדוק. כיצד זהוראה כתובה בתורה, ואיך רש"י מפרש זאת.

פירוש רש"י

המילים בכתוב

האם יש בה מעיינות טובים ?	-	לדוג': "הטובה היא"
_____ ?	-	" _____ "
_____ ?	-	" _____ "
_____ ?	-	" _____ "
_____ ?	-	" _____ "

מרגלים בתנ"ך / עבודה בקבוצות ודיווח למליאה

הוראות: לפניכם ארבעה מקורות בתנ"ך מכמה ספרים

כל קבוצה בוחרת מקרה בתנ"ך בו נשלחו מרגלים.

עליה לבדוק במקור שקבלתם:

את הסיבה שבגינה נשלחו המרגלים,

האם השליחות עבדה נכון,

האם המרגלים ענו על מה שנשאלו, האם הביעו דעה עצמאית שלהם.

האם השליחות הובילה את השולחים להצלחה.

מה טיב המרגלים המשלחים

האם נשלחו בסתר או בגלוי

האם לחכמינו ז"ל ו/או לפרשני הדורות יש מה להוסיף או לחדד (העזר במנחה)

המקורות הם:

1. במדבר כא (פס' לב)

2. יהושע פרק ב (כל הפרק)

3. יהושע פרק ז (תחילתו)

3. שופטים יח (כל הפרק)

לאחר שעבדתם על הנושא עליכם לדווח במליאה כשהקבוצה תתכנס על המקרה שבחרתם.

תיור המשלחת בארץ (כא-כה)

מסלול כללי (כא)

ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר-ען (מצפון למדבר פארן, הקצה הדרומי של המסע) עד-רחוב לבא חמק (הכוונה כנראה ל'בית רחוב' אשר ממנה עולה הדרך ל'חמת', כלומר בקצה הגבול הצפוני של הארץ)

מאזור הנגב עד הר חברון (כב-כד)

ויעלו בנגב, ויבא עד-חברון

קושי לשוני: לא ברור מדוע נכתב "ויבא" בלשון יחיד, הרי המרגלים הלכו יחד במסע? שתי תשובות:
1. לפעמים התורה מקצרת בלשון, אכן הכוונה "ויבאו".

חברון- הייתי פה, כלב בן-יפונה
נב אשמח אם זכותכם, האבות
הקבורים פה, תסייע לי להיות חזק
נגד 10 המרגלים שרוצים להוציא את
דיבת הארץ רעה.

2. רש"י (בעקבות חז"ל) רק אחד מהם בא לחברון, חז"ל: זבו כלב שבא להתפלל בקברי האבות שה' יושיעו מעצתם הרעה של המרגלים.

ושם אחימן ששי ותלמי ילידי הענק (כנראה אלו שמות של שבטים של ענקים. כלב הגיע לחברון ולא פחד מהענקים)

הערת הכתוב: וחברון 7 שנים נבנתה לפני צען-מצרים (מידע זה בא להראות את חשיבותה של העיר חברון, שהיא קדומה יותר מ'צען-מצרים' שהייתה עיר נחשבת מאד באותה תקופה, 'צען' הינה עיר במצרים התחתונה, בצפון מזרח ל'דלתא' של הנילוס))

לקיחת הזמורה והאשכול (כג-כד)

ויבאו עד נחל-אשכול (נחל באזור חברון, הוא נקרא כך על-שם אשכול העבים שייקחו משם, כפי שכתוב מיד בהמשך),

ויכרתו משם זמורה (=ענף גדול של גפן שעליו תלוי): ואשכול-ענבים אחד

(הערה: בלקיחת אשכול הענבים קיימו המרגלים את צו משה: והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ)

וישאהו במוט בשנים (הוא היה כה כבד שהיו צריכים שני אנשים לקחתו) ומן-הרמנים ומן-התאנים (=ולקחו גם קצת רימונים ותאנים)

הערת הכתוב: למקום ההוא קרא (לא ברור מי קרא) נחל-אשכול, על אדות האשכול אשר כרתו משם בני-ישראל.

שאלות רש"י

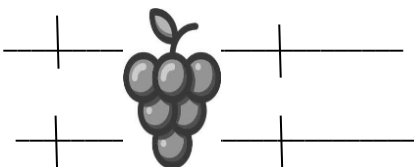
עיון ברש"י ד"ה: "וישאהו במוט בשנים".

א. איזו בעיה בפס' מעלה רש"י בתחילת פירושו?

ב. לפי רש"י, למה המילה "בשנים" מתייחסת, לאנשים או למוטות?

ג. שרטט שמונה אנשים לוקחים שתי מוטות.

(העזר בהצעה למבנה הבא של מוט)

מפת מסע המרגלים

משימות:

1. קרא את פסוקים כא–כג מתח קו במפה המצולמת כאן המתארת את מפת המסע
2. סמן במפה היכן לדעתך נמצא נחל אשכול ?
3. סמן במפה את העיר "צען" שבמצרים.
4. מה פשט הכתוב מספר כאן לגבי העיר "צען מצרים" (בקשר לחברון)

5. כנס לגוגל. בחר את אתר התנ"ך של מכללת הרצוג. כנס לאתר.

בצד שמאל של המסך יש 3 קווים. לחץ עליהם.

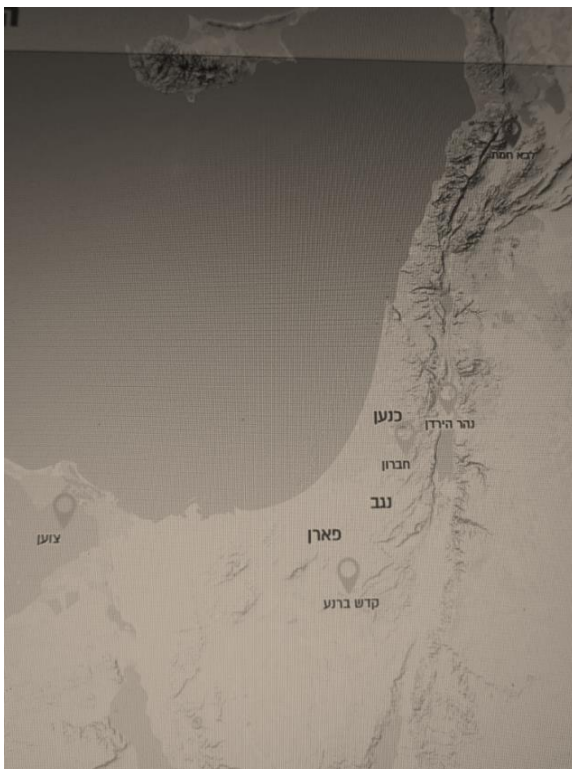
בחלונית שנפתחה בחר ב"מפה מקראית". בצד ימין בחר בסנן מפה לפי פרק. הקש חומש במדבר פרק יג.

לאחר שעלתה לך המפה המשורטטת כאן, ענה על המשימות הבאות:

א. לחץ על העיר צען שבמצרים. ייפתח לך חלון.

ב. כתוב בשתי שורות על העיר "צען מצרים".

ג. לחץ על "אזכורים" צטט פסוק מהתנ"ך שבה מופיעה העיר הזו: _____ "

המשלחת חוזרת ומדווחת / שלב א (כה-כח)

חזרת המשלחת (כה-כו)

ויָשְׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ מִקֵּץ 40 יוֹם, וַיָּלְכוּ וַיָּבֵאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל כָּל עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְּבַר-פְּאָרְזָן קְדָשָׁה (קדש-ברנע, שם חנו בני).

שאלה

מה הקושי העולה מצירוף המילים: "וילכו ויבאו"? (העזר ברש"י)
האם לפי רש"י הדיבה על הארץ נובעת ממה שראו המרגלים במהלך המסע או שמדובר בתכנון מוקדם? הסבר.

המשלחת מדווחת (כו-כט)

פס' כו - ארץ פוריה וטובה

וַיֵּשְׁבוּ אֵתָם דִּבֶּר וְאֵת כָּל-הֶעֱדָה, וַיִּרְאוּם אֶת פְּרִי-הָאָרֶץ, וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ, וַיֹּאמְרוּ:
בָּאנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר שָׁלַחַתְנוּ, וְגַם זָבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא, וְזֶה-פְרִיָּהּ.

לפניך קושי רעיוני שרש"י עמד עליו. הקושי: אם המרגלים מתכננים לומר דברים רעים על הארץ אז מדוע בתחילת הדיווח הם מספרים בשבח פירות הארץ. תשובת רש"י לקושי זה:

מהו הכלל הפסיכולוגי שרש"י מביא כאן?

הבא דוגמא למקרה בו רצית להעביר ביקורת על משהו אך פתחת קודם דווקא בביקורת חיובית (אם לא זכור לך אזי המצא מקרה)

פס' כח- חזק אנשי הארץ:

אִפְסִי (=אבל) כִּי עַז (=חזק) הָעָם הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ, וְהָעָרִים בְּעִרְוֹת גְּדֹלַת מְאֹד, וְגַם יְלָדֵי הָעֵינָק רֹאִינוּ שָׁם.

פס' כט: העמים היושבים בה:

עַמְלִיק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ-הַנֶּגֶב (וגם אם נעקוף ונעבור אותו אז מחכים לנו תושבי ההר):

וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי (היושב באזור הרי ירושלים) וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר, וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיַּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן.

שאלות

מדוע לפי רש"י טורחים המרגלים להזכיר בדבריהם את עמלק ?
 מדוע לפי רש"י המרגלים מדגישים את הירדן בדבריהם ?

המשלחת מתפעלת (ל-לג)

שאר המרגלים	כלב (יחושע גם עם כלב)
<p>הערה מקדימה: מקודם הם אמרו שבאופן כללי העם בארץ חזק מאד וגם שניתן למצוא שם ענקים, כעת הם מחזקים את טענתם ומגדילים בעיני השומעים את האיוס: ואומרים:</p> <p>1. הוא חזק יותר מאיתנו, לא סתם חזק.</p> <p>2. כל העם הם אנשי מידות = אנשים גדולים</p> <p>3. זאת ארץ שאוכלת יושביה (אקלים שבה, תנאי מחייה...) ואנשיה אנשי המידות, בקושי מחזיקים מעמד אז איך אנו החלשים נחזיק ?!</p> <p>והַאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ:</p> <p>לֹא נוּכַל לַעֲלוֹת אֶל-הָעָם, כִּי חָזַק הוּא מִמֶּנּוּ (לא) וַיֵּצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ (=לשון הרע על הארץ) אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ, אֶל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר:</p> <p>הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֹכֵלֹת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל-הָעָם אֲשֶׁר רָאינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מְדוֹת (לב) וְשֵׁם רָאינוּ אֶת הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים (שם כללי לכל משפחות הענקים)</p> <p>וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיינוּ בְּעֵינֵיהֶם (לא) (=אנו הרגשנו קטנים לעומתם כמו שחגבים מרגישים קטנים לעומת האדם, וכשהם ראו אותנו הם ראו אותנו קטנים כמו שאדם מרגיש עצמו גדול לעומת החגבים)</p>	<p>וַיְהִי כִּלְבָב אֶת הָעָם אֶל-מֹשֶׁה (כלב משתיק אותם כדי להשמיע להם מה שיאמר על משה) וַיֹּאמֶר:</p> <p>עֲלֵה נַעֲלֶה וְיִרְשְׁנוּ אֹתָהּ, כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ. (ל)</p> <p>הערה: לא ברור מדוע יחושע לא מצטרף אל כלב. כמו בפרק יד, פס' ו-ז, ניתנו על-כך מספר תשובות. לדוגמא: מכיוון שיהושע הוא תלמידו של משה אזי העם ראה אותו נאמן למשה, ולכן לא ישמעו לדבריו.</p> <p>שאלות:</p> <p>1. כלב ו-10 המרגלים נחלקו במסקנה העולה מן התיור בארץ:</p> <p>מסקנת כלב: "עלה _____"</p> <p>מסקנת המרגלים: "לא נוכל _____ ממנו"</p> <p>2. חפש בגוגל 'המנון בני עקיבא'. השלם את המשפט:</p> <p>"בלב אמיץ ובעזרת ה' _____"</p> <p>בהשראת מי חיבר הרב נריה (מייסד תנועת "בני עקיבא") את שתי המילים האלה: _____</p>

ת.ז. כלב בן יפונה

שבט: _____ מעמדו בשבט: _____ (היעזר במדבר יג, פס' 1)

הנחלה שקבל מיהושע כשכר על חלקו הראוי במשלחת המרגלים: _____ (העזר ביהושע, פרק יד, פס' יג-יד)

שמות בניו: _____ (היעזר בדברי הימים-א, פרק ד, פס' טו)

שם בתו: _____ שם בעלה של בתו: _____ (העזר ביהושע, פרק טו פס' טז-יז)

משפט מנצח: "עלה" _____ " (במדבר יג, פס' ל)

הגיל שלו בזמן היותו מרגל במשלחת: _____ (היעזר ביהושע, פרק יד, פס' ז)

בכי העם, תגובות המנהיגים

עונש העם והמרגלים (פרק יד)

העם בוכה ומתלונן (א-ד)

בכי העם (א)

ותשא כל העדה (העם כולו, יש מפרשים: מדובר על המרגלים) ויתנו את קולם, ויבכו העם בלילה ההוא.

תלונת העם כלפי משה (ב-ג)

וילנו על משה ועל אהרן כל בני-ישראל, ויאמרו אלהם כל העדה (=העם כולו, יש מפרשים: עדת המרגלים)

לו (=הלוואי, מוטב היה לנו ש) מתנו בארץ-מצרים, או במדבר הזה לו (הלוואי ו) מתנו.

ולמה ה' מביא אתנו אל-הארץ הזאת לנפל בחרב?! נשינו וטפנו יהיו לבז (=לשלל)!

הלוואי טוב לנו שוב מצרימה.

החלטה למנות עליהם 'ראש' ולשוב למצרים (ד)

ויאמרו איש אל-אחיו: נתנה ראש (=נמנה מנהיג או הכוונה נהפוך ראשנו, נשנה כיוון הליכה) ונשובה מצרימה.

משימות

1. התגובה של העם לדברי המרגלים הגיעה בשלושה שלבים.

כתוב בקצרה במילים שלך מה הייתה התגובה בכל שלב ושלב?

	פסוק א	שלב א
	פסוקים ב-ג	שלב ב'
	פסוק ד	שלב ג'

2. לפניך מדרש מהגמרא מסכת תענית דף כ"ט ע"א:

וכתיב "ותשא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא"

אמר רבה אמר רבי יוחנן: אותו הלילה ליל תשעה באב היה.

אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכייה של חנים – ואני קובע לכם בכייה לדורות.

לפניך פסוקים מתוך תהלים מזמור קו.

(כד) וַיִּמְאַסּוּ בְּאַרְץ חֲמֻדָּה (לא בחרו בארץ-ישראל, ארץ שכל אחד חומד, רוצה בה) לֹא הָאֱמִינוּ לְדַבְּרוּ

(כה) וַיִּרְגְּנוּ (בכו והתלונו) בְּאֶהְלִיָּהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה'

(כו) וַיִּשְׂא יְדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר:

(כז) וּלְהַפִּיל זֶרְעֵם בְּגוֹיִם וּלְזַרוֹתָם (ולפורם) בְּאַרְצוֹת:

מהי ההוכחה שניתן למצוא מפסוקים אלו למדרש זה.

תשובה:

תגובות המנהיגים לבכי העם (ה-ט)

משה ואהרן

נפלים על פניהם (ח)

ויפל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לִפְנֵי כָּל קְהַל עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל (משה ואהרן השתחוו כדרך כבוד לעם, אולי כהכנה לדבר אליהם)

יהושע וכלב

קורעים בגדיהם (ו)

ויהושֻׁעַ בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה מִן הַתְּרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם (לאות צער על דברי חבריהם המרגלים ועל החלטת לשוב למצרים)

מנסים לשכנע את העם בשבח הארץ, וביכולת לכובשה (ז-ט)

פס' ז: ויאמרו אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֶתָּה טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד.
 פס' ח: אִם חָפִץ בָּנוּ ה' (=אם ירצה בנו ה') וְהֵבִיא אֶתְנוּ אֶל הָאָרֶץ הַזֹּאת, וּנְתַנָּה לָנוּ, אָרֶץ אֲשֶׁר הוּא זֶבֶת חֶלֶב וְדִבְשׁ.
 הערה: גם המרגלים אמרו שהארץ היא זבת חלב ודבש, אך הם אמרו זאת כחלק מתכנית להוציא דיבה על הארץ, בעוד שיהושע וכלב מתכוונים רק לעיין את שבח הארץ.

פס' ט: אַךְ (אבל אם אתם רוצים שה' יתננה לנו אז): בְּה' אֵל-תִּמְרְדוּ,

וְאַתֶּם אֵל-תִּירָאוּ (=תפחדו) אֶת עַם הָאָרֶץ (שאמנם הם חזקים) כִּי לְחַמְנוּ הֵם (=נוכל לאכול אותם כמו לחם, כלומר לנצחם בקלות)

סָר צַלְמֵם מֵעֲלֵיהֶם (=מכיוון שה' עמנו אזי כל צל, כל דבר שיכול להגן עליהם לא יעזור להם נגדנו) וְה' אֶתְנוּ אֵל-תִּירָאֵם.

הערה לשונית מעניינת: "צל" בתנ"ך מתפרש גם במובן של מגן. המגן מצל על הלוחם.

חגן פורת (איש ספר, מענקי הרוח של דורנו, ציוני דגול)

מי שאוהב את הארץ בכל ליבו וחש בכל מאודו כי "טובה הארץ מאוד מאוד",

מוצא בנפשו את הכוחות לגאלה מידי נוכרים, כדרך שימסור האדם את נפשו כדי לגאול את אשתו

או את בנו מ'נהר פרא' המאיים לבלעם. אמר פעם אחד מגדולי הפילוסופים:

"מי שיש לו 'מה' גדול, לא יבצר (לא ייעלם) ממנו כל 'איך' בדרכו אל ה'מה'. (מהספר "מעט מן האור")"

שאלות

1. יהושע וכלב משבחים בדבריהם את הארץ פעמיים. "טובה _____ / " _____ חלב _____"
2. יהושע וכלב מביאים לפחות שני נימוקים מדוע אין לחשוש מתושבי הארץ החזקים:
- א. _____
- ב. _____
3. כמה פעמים המילה "ה" מופיעה בדברי כלב ויהושע? _____ . האם זה עוזר להבין את עמדתם השונה מהמרגלים? _____
4. בפס' ו כתוב שיהושע וכלב קרעו בגדיהם לאות אבל. בתנ"ך יש אינספור דוגמאות למעבים דומים של קריעת בגד בעת אבל או צרה. נסתפק כאן בשתי דוגמאות, עיין בראשית לו, כט-לד.
- מי הם האנשים שקרעו בגדיהם? ומדוע כל אחד מהם עשה זאת?
- האיש הראשון: _____ הוא עשה זאת כי: _____
- האיש השני: _____ הוא עשה זאת כי: _____
5. אמר ר' אלעזר: הרואה ערי יהודה בחורבן, אומר: "ערי קדשך היו מדבר" – וקורע. (הרואה) ירושלים בחורבנה, אומר: "ציון מדבר היתה ירושלים שממה" – וקורע. (הרואה) בית המקדש בחורבנו, אומר: "בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשריפת אש . . ." – וקורע כיצד עוזר מקור זה להסביר את קריעת הבגד של יהושע וכלב? _____

תגובת העדה לדברי יהושע וכלב, תגובת ה' (י)

וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרִגּוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים.

רצון ה' להכות את העם בדבר והתנגדות משה (יא-כ)

ה' מתערב (פס' י)

וַכְּבוֹד-ה' (הענן המסמל את כבוד ה') נִרְאָה בְּאֶהָל-מוֹעֵד אֶל כָּל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל.

רצון ה' להכות את העם בדבר (יא-יב)

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה:

עַד אֲנִי יִנְאַצְנִי (=עד מתי יכעיסוני בדברים) הָעָם הַזֶּה, וְעַד-אֲנִי לֹא יֶאֱמִינוּ בִּי בְּכֹל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ!?

אֲכַנּוּ בְּדַבָּר (=מגיפת מוות) וְאֹרְשָׁנוּ (=ואשמיד אותנו) וְאֶעֱשֶׂה אֹתָךְ (משה) לְגוֹי גְדוֹל וְעַעֲוֹם מִמֶּנּוּ.

ניסיונות משה לשכנע את ה' שלא ישמיד את העם (יג-יט)

ויאמר משה אל ה':

טענה א: כליית ישראל היא חילול שם ה' בעולם (יג-טז)

המתת העם היא חילול ה' בעיני הגויים שיאמרו שה' אינו מסוכל להכניס את עמו לארץ כעת נראה בפסוקים שלאחר שסיפרו מצרים לתושבי כנען על נפלאותיך שעשית במצרים, וגם תושבי כנען עצמם ששמעו על הנהגתך המופלאה אותם במדבר, אזי כולם יגידו שאינך מסוגל להכניסם לארץ ולכן אתה שוחט אותם במדבר, ושמעו מצרים (שהשמדת את העם),

כי העלית בכחך את העם הזה מקרבו, ואמרו אל יושב הארץ הזאת (הם יספרו לתושבי כנען על הניסים שעשית לבני"ו כשחשו במצרים) וגם תושבי כנען בעצמם: שמעו כי אתה ה' בקרב העם הזה אשר-עין בעין (=פנים בפנים) נראה אתה ה', ועננך עמד עליהם, ובעמד-ענן אתה הלך לפניהם יומם, ובעמוד אש לילה, (ואם לאחר כל אותות החיבה שפעלת עבור בני"ו): והמתה את העם הזה כאיש אחד, ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך (=שמעו את מה שעשית לבני"ו) לאמר: מבלתי יכלת ה' (=מפני שלא היה ביכולת ה') להביא את העם הזה אל-הארץ אשר נשבע להם: (לכן): וישחטם במדבר.

טענה ב: סלח לעם, כי אתה ה' ארך-אפים, י"ג מידות (יז-יט)

פס' יז:

ועתה יגדל-נא כח אדני (=הגדל נא ה' את כוחך הגדול שיבוא לידי ביטוי בכוח הסליחה והחסד, ולא בכוח העונש, ראה פס' יט) כאשר דברת לאמר (כמו שדיברת אלי בהר סיני, כעת משה חוזר על הנאמר לו בהר-סיני כמעט מילה במילה ממה שנאמר לו שם, ראה שמות פרק לד, פס' ו-ז, משה לא מזכיר את כל י"ג מידות שנאמרו לו שם אלא רק את מה שהוא חושב לנכון לעורך תפילה זו)

פס' יח:

ה', ארך אפים (=מאריך אפו, ואינו ממחר לשפוך כעסו על עוברי רצונו)

ורב-חסד (=מרבה להיטיב בנאמנותו למקבל החסד)

נשא עון (=סולח על עוונות הכוונה על עבירות קלות יחסית)

ופשע (=דרכו לסלוח גם לעבירות שבאו מתוך מרידה בה')

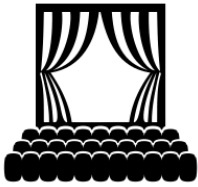
ונקה לא ינקה (=אינו מוחק לגמרי את העוון או אינו מעניש את החוטא ע"י השמדתו המוחלטת, אלא:)

פקד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-רבעים (= רוחח את פירעון העונש לדורות הבאים, ונפרע מן הבנים על עוונות אבותם)

פס' יט:

סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך, וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד-הנה (כמו שסלחת לו בכל פעם שחטא

מיציאת מצרים ועד כעת)

משימה – מדרש המובא ברש"י

"כאשר דברת לאמר" – ומהו הדיבור ? "ה' ארך אפים" – לצדיקים ולרשעים.
 כשעלה משה למרום מצאו להקב"ה שהיה יושב וכותב "ה' ארך אפים"
 אמר לו (משה): לצדיקים (ה' הוא ארך אפים ?) אמר לו הקב"ה: אף לרשעים.
 אמר לו (משה): רשעים יאבדו (שימותו הרשעים, מדוע לרחם על רשעים !?)
 אמר לו (הקב"ה): חייך שתצטרך לדבר (אתה תראה שהסליחה לרשעים תשמש אותך)
 כשחטאו בני-ישראל בעגל ובמרגלים נתפלל משה לפניו בארך אפים,
 אמר לו הקב"ה: הלא אמרת לי לצדיקים !?
 אמר לו (משה): והלא אמרת לי אף לרשעים !!!

לאחר שקראתם והבנתם את המדרש עליכם להכין העגה
 על דו-שיח מופלא זה בין ה' למשה.

העם יינצל מכליון אך לא יזכה לראות הארץ, כלב בן יראה (כא-כח)

העם אמנם לא יושמד כעת, אך לא יראה את הארץ (כא-כג)

פס' כ: ויאמר ה': סלחתי כדברך (לא אשמיד את העם, אבל):

פס' כא: ואולם חיי-אני (כביכול ה' נשבע בנפשו, כלומר כשם שאני חיי וקיים) ויפלא כבוד ה' את כל-הארץ (=וכשם שייראה כבודי בכל הארץ, כך יקיים הדבר אשר אני עומד לעשות, והוא):

פס' כב: כי כל האנשים הראים את כבודי ואת אתני אשר עשיתי במצרים ובמדבר, וינסו אתי זה 10 פעמים ולא שמעו בקולי,

פס' כג: אם (=אני נשבע שלא) יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם, וכל-מנאצי (=כל מכעיסי) לא יראוה.

העונש כמידה כנגד מידה לחטא המרגלים

העונש של העם על חטא המרגלים מבוסס על "מידה כנגד מידה" – הדבר נאמר במפורש בפסוק כח: "כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי (החטא) כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם (העונש)".

עיין בפרק יד, פסוקים כ-לח

וצטט בטבלה שלפניך, בעמודה השמאלית, את הפסוקים המבטאים את היישום של העונש בדרך של "מידה כנגד מידה".

לשון הכתוב – בתיאור העונש "כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם"	לשון הכתוב – בתיאור החטא "כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי"	
"במדבר הזה יפלד פגריכם וכל פקודיכם..." (פס' כט)	לד (הלווא ו...) מתנו בארץ מערים או במדבר הזה לד-מתנו (יד, ב)	רען למות במדבר
"אם (שלא) אתם _____ אשר נשאתי את ידי _____" (פס' ל)	ולמה ה' מביא אתנו אל-הארץ הזאת לנפל בחרב (יד, ג)	חוסר רען לחיכום לארץ
" _____ אשר אמרתם והבאתי אותם _____ את הארץ" (פס' לא)	נשינו וטפנו יהיו לבז (ביזה ושלל ע"י הכנענים) (יד, ג)	גורל הבנים
במספר הימים אשר... _____ _____ _____ " (פס')	וישוב מתור הארץ מקץ ארבעים יום (יג, כח)	משך חזמן של החטא והעונש

כלב כן יבוא אל הארץ (כד)

וְעַבְדֵי כָלֵב עֵקֵב הֵיְתָה רוּחַ אַחֲרַת עַמּוֹ (=בגלל שעמו הייתה רוח שונה משאר המרגלים)

וַיִּמְלֵא אַחֲרָי (=והשלים את רעוני בכך שאמר מה שרציתי וציפיתי שיאמרו המרגלים):

(לכן:) וְהִבִּיאֲתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שְׁמָה, וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה

(הכוונה כנראה לחברון, כנאמר בפרק יג, פס' כב: "ויבא עד חברון")

הערה: ברור הדבר שגם יהושע יראה את הארץ, כנאמר בפס' ל בהמשך,

הסיבה שרק כלב מוזכר פה אולי כי הוא היה הראשון שהתנגד לעצת המרגלים,

יש המסבירים זאת בכך שיהושע יקבל גמול אחר והוא מנחיגות, בעוד שגמולו של כלב מקבל הוא בצורת נחלה.

מזל שלא
שמעתי לדברי
המרגלים

חוראה להמשך - לחזור לאחור לתוך המדבר (כה)

וַמְלִקֵי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי (הכנעני והעמלקי יושבים בעמק הסמוך אליהם) נאולי במילה "עמק" הכוונה באופן

למישור החוף ולבקעת הירדן, כלומר לארץ-ישראל) ומכיוון שה' הסיר מהם את השגחתו, לפחות מבחינת העובדה

לא רשאים כרגע להיכנס לארץ, יש לחשוש מהם, ממילא יש לנדוד בבריחה אל תוך המדבר, ולכן:)

'פִּנּוּ וּסַעוּ לָכֶם (לאחור, לכיוון:) הַמִּדְבָּר, דֶּרֶךְ יָם-סוּף (בכיוון ים-סוף, כלומר דרומה ואולי גם מזרחה)

משימה

תרגם לעברית את הנאמר בשלט, ולאחר מכן כתוב לשם מה קיבלת משימת תרגום זו ?

גזר הדין: 40 שנה במדבר (כו-לה)

כו וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר כֹּזְעֵי מִצְרָיִם הֵם הָעַם הַזֶּה וְעַתָּה הֵמָּה מְלִינִים (=מתלוננים ומקטרגים) עָלַי?! אֵת תְּלֹנוֹת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֵמָּה מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי כֹחַ: אָמַר אֱלֹהִים: חַי-אֲנִי נֹאֵם ה', אִם-לֹא כִּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנֵי, כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם (=אני ה' נשבע שכמו שדיברתם והתלוננתם "במדבר הזה לו מתנו" כך אעשה לכם, כלומר אמית אתכם במדבר) כֹּזְעֵי מִצְרָיִם הֵמָּה הָעַם הַזֶּה יִפְלוּ פְּגָרֵיכֶם (=גופותיכם), וְהַפְּגָרִים שִׁפְלוּ הֵם: וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מִסְפָּרְכֶם מִבֶּן 20 שָׁנָה וּמַעְלָה (ימותו!) אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי (=כמו שהתלוננתם שהלואי ותמותו במדבר). ל אִם אֲתֶם (=אני ה' נשבע שאתם לא: תבאו אל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי (=נשבעתי, הנשבע בד"כ מרים ידו) לְשֹׁכְנֵי אֲתֶם בְּהָ, כִּי אִם (=למעט) כָּלֵב בֶּן-נֻנֵּה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נֻנֵּה (שכן ייכנסו אל הארץ). לֹא וְטַפְכֶם אֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם לְבָזוּ יִהְיֶה (הטף שלכם שאמרתם שיהיה לבוזה לאנשי כנען - "נשינו וטפנו יהיו לבז", פס' ג) וְהִבִּיאֲתִי אֲתֶם (הטף כן יבואו אל הארץ) וַיִּדְעוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר מֵאֲסַתֶּם בְּהָ. (=לא רציתם, לא בחרתם בה) לֵב וּפְגָרֵיכֶם אֲתֶם (=גופותיכם) יִפְלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֵב (אמנם בניכם לא ימותו, אך בגלל התנהגותכם הרעה הם ייעשו בכך ש: וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רָעִים (נעים ונדים) בַּמִּדְבָּר 40 שָׁנָה וְנִשְׁאַוּ אֶת זְנוֹתֵיכֶם (הם ישלמו עוון של זנותכם מאחרי ה') עַד-תָּם פְּגָרֵיכֶם בַּמִּדְבָּר לֹד בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תָּרַתֶּם אֶת הָאָרֶץ 40 יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת עֹנֹתֵיכֶם 40 שָׁנָה, וַיִּדְעֶתֶם אֶת תְּנוּאָתִי (=ותדעו מה קורה למי שמפר את דבריו) לֵב אֲנִי ה' דִּבַּרְתִּי, אִם לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה (=אני נשבע שכן אעשה) לְכָל הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנּוֹעֲדִים עָלַי (=שנאספו נגדי) בַּמִּדְבָּר הַזֶּה תִּמְנוּ (=יסופו, יגיעו לסופם) וְשֵׁם יִמְתּוּ

תשובת ה' לתפילת משה רבנו - והמתקת העונש (פרק יד פס' כט-לה)

ה' נענה לתפילת משה רבנו, אך הוא אינו מבטל את הענישה לעם אלא ממתיק אותה. המתקת העונש לעם מתוארת בשני שלבים בשלב הראשון בתמציתיות ולאחר מכן בפירוט (מעין כלל ופרט) כמתואר בטבלה שלפניך. השלם את הפרטים החסרים בטבלה.

השלב	הפסוקים	נושא הקטע באופן כללי	פרט (בלשונוך)
שלב א בתמציתיות	כ-כד	העונש של עם - לדור יוצא מצרים. הזכרת מעלתו המיוחדת של כלב.	
שלב ב בפירוט	כה-לה	העונש של העם לדור יוצא מצרים	
	לו-לז	העונש של המרגלים	
	לח	השכר ליהושע וכלב	

